

KOPAONIČKA ŠKOLA
PRIRODNOG PRAVA
SLOBODAN PEROVIĆ

Universitas Iuris
Naturalis Copaonici

UNIFIKACIJA PRAVA I PRAVNA SIGURNOST

Zbornik radova 33. Susreta
Kopaoničke škole prirodnog prava
Slobodan Perović

MEĐUNARODNA NAUČNA
KONFERENCIJA

Beograd, 2020. | Tom III

33
godina

Projekti i publikacije Kopaoničke škole prirodnog prava predstavljaju poseban interes za UNESCO jer one nesumnjivo doprinose unapređenju ljudskih prava i jačanju Međunarodnog prava. Njihov cilj u potpunosti odgovara tekućem procesu reformi ljudskih prava u okviru sistema OUN.

(Iz obrazloženja Odluke UNESCO o dodeli pokroviteljstva Kopaoničkoj školi prirodnog prava od 6. juna 2005.)

KOPAONIČKA ŠKOLA PRIRODNOG PRAVA – SLOBODAN PEROVIĆ
KOPAONIK SCHOOL OF NATURAL LAW – SLOBODAN PEROVIĆ

Universitas Iuris Naturalis Copaonici
Trideset treći susret
33rd Meeting

**UNIFIKACIJA PRAVA
I PRAVNA SIGURNOST**
**UNIFICATION OF LAW
AND LEGAL CERTAINTY**

Zbornik radova 33. susreta Kopaoničke škole prirodnog prava
– Slobodan Perović
Proceedings of the 33rd Meeting of Kopaonik School of Natural Law
– Slobodan Perović

MEĐUNARODNA NAUČNA KONFERENCIJA
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

Beograd, 23. decembar 2020
Belgrade, 23 December 2020

Tom III/Volume III

Beograd, 2020

UNIFIKACIJA PRAVA I PRAVNA SIGURNOST
UNIFICATION OF LAW AND LEGAL CERTAINTY

Zbornik radova 33. susreta Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović
Proceedings of the 33rd Meeting of Kopaonik School of Natural Law – Slobodan Perović

Međunarodna naučna konferencija, 23. decembar 2020.
International Scientific Conference, 23 December 2020

Izdavač/Publisher

Kopaonička škola prirodnog prava – Slobodan Perović
Krunska 74, Beograd

E-Mail: office@kopaonickaskola.rs
www.kopaonikschool.org

Glavni i odgovorni urednik/Editor-in-Chief

JELENA S. PEROVIĆ VUJAČIĆ

Predsednik Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović
President of the Kopaonik School of Natural Law – Slobodan Perović

Sekretar/Secretary
Andrea Nikolić

Uređivački odbor/Editorial Board

prof. dr Miroslav Đorđević, prof. dr Đorđe Đorđević, dr Hajrija Mujović, mr Gordana Petković, prof. dr Edita Kastratović, dr Božidar Otašević, prof. dr Milan Škulić, prof. dr Olga Cvejić-Jančić, prof. dr Dragoljub Kavran, prof. dr Dobrosav Milovanović, prof. dr Zoran Lončar, dr Christa Jessel-Holst, prof. dr Dragor Hiber, akademik prof. dr Zoran Rašović, prof. dr Nikola Mojović, Ljubica Milutinović, prof. dr Gordana Ilić-Popov, akademik prof. dr Mirko Vasiljević, dr Dragiša Slijepčević, Miroslav Nikolić, Jasminka Obućina, prof. dr Jelena S. Perović Vujačić, dr Thomas Meyer, dr Nataša Hadžimanović, akademik prof. dr Vitomir Popović, prof. dr Stojan Dabić, Predrag Trifunović, Dimitrije Milić, prof. dr Sanja Danković Stepanović, prof. dr Gordana Stanković, prof. dr Nebojša Šarkiće, prof. dr Rodoljub Etinski, akademik prof. dr Radovan Vukadinović, prof. dr Gordana Vukadinović, prof. dr Saša Bovan, prof. dr Vladan Petrov.

Međunarodni naučni odbor/International Scientific Committee

Xavier Blanc-Jouvan (profesor emeritus, *Université Paris I Panthéon-Sorbonne*, Francuska), akademik prof. dr Rajko Kuzmanović (predsednik Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske, Bosna i Hercegovina), dr Christa Jessel-Holst (Max Planck Institut za uporedno i međunarodno privatno pravo, Hamburg, Nemačka), prof. dr Francesca Fiorentini (Univerzitet u Trstu, Italija), akademik prof. dr Zoran Rašović (Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Crna Gora), akademik prof. dr Vlado Kambovski (Makedonska akademija nauka i umjetnosti, Severna Makedonija), dr Aleksandra Maganić (Pravni fakultet Univerziteta u Zagrebu, Hrvatska), dr Mateja Đurović (*King's College London*, Velika Britanija).

Kompjuterska obrada/Pre-print
Javorina Beker

Dizajn korica/Cover design
Uroš Živković

Tiraž/Number of Copies:300

Štampa/Print

FUTURA, Novi Sad

ISBN-978-86-903009-7-6 (serija) / ISBN-978-86-81956-00-7

Radovi u ovom Zborniku podležu anonimnoj recenziji od strane dva recenzenta. Recenzije i spisak recenzenata dostupni su u arhivi Kopaoničke škole prirodnog prava. Ocene iznesene u člancima objavljenim u ovom Zborniku lični su stavovi njihovih autora i ne izražavaju stavove uredništva ni institucija u kojima su autori zaposleni.

NEBOJŠA ŠARKIĆ
NINA NIKOLIĆ

OVLAŠĆENJA ORGANA STARATELJSTVA U IZVRŠAVANJU ODLUKA IZ PORODIČNIH ODNOSA PREMA ODREDBAMA ZAKONA O IZVRŠENJU I OBEZBEĐENJU

Tema ovog rada je uloga organa starateljstva u postupku izvršavanja kondemnator-nih sudskih odluka koje se odnose na porodične odnose, kao i nedostaci u načinu na koji je regulisana aktuelnim Zakonom o izvršenju i obezbeđenju. Organ starateljstva u izvršnom postupku može da se nađe u ulozi izvršnog poverioca, izvršnog dužnika, protivpoverioca, protivdužnika, učesnika u postupku, trećeg lica, punomoćnika, zakonskog zastupnika, oba-veznog učesnika u postupku i fakultativnog učesnika u postupku. Iz zakonskih odredaba se ne može sa sigurnošću utvrditi da li se novčana kazna može izreći organu starateljstva bez obzira na to koju ulogu ima u postupku. Takođe, odredba kojom je predviđeno da dete pri-nudno oduzima i predaje organ starateljstva uz prisustvo i nadzor suda je u suprotnosti sa isključivo sudskom nadležnošću za izvršavanje činjenja koje može preduzeti samo izvršni dužnik, nečinjenja ili trpljenja... i sl., a po mišljenju autora, organi starateljstva nisu ni os-posobljeni niti prikladni za sprovođenje izvršenja, odnosno čina oduzimanja i predaje de-teta. Neprecizno je i korišćenje termina "sud" u odredbi koja uređuje oduzimanje i predaju deteta, jer bi se moglo pogrešno protumačiti da bi u ime suda ovu radnju mogao sprovesti umesto sudijske i neko drugi poput sudskih izvršitelja.

Ključne reči: organ starateljstva, Zakon o izvršenju i obezbeđenju, sud, uloga, oduzi-manje i predaja deteta

Prof. dr Nebojša Šarkiće, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu, e-mail: info@pravnikafakultet.rs.

Nina Nikolić, master pravnik, polaznik IX generacije Pravosudne akademije, e-mail: ninaa-na@vektor.net.

U V O D

Izmene i dopune Zakona o izvršenju i obezbeđenju¹ primenjuju se od 1. januara 2020. godine. Ovim novelama uvedena je izuzetno značajna izmena u procesnom položaju, te obimu ovlašćenja organa starateljstva u postupku predaje i oduzimanja deteta.

Kako se radi o najdelikatnijoj vrsti izvršenja, u ovom članku želimo da iznesemo argumentaciju zašto se protivimo ovakvom zakonskom rešenju i zašto smatramo da ono nije ni pravno utemeljeno, a ni delotvorno.

Po našem shvatanju osnovni nosilac porodičnopravne zaštite je Centar za socijalni rad, a on tu svoju ulogu ostvaruje kroz funkciju organizacionog oblika organa starateljstva. Naše je mišljenje da je zakonodavac morao da koristi institucionalni okvir centara za socijalni rad, a da samo tamo gde se odnosi na određene delatnosti koristi termin organ starateljstva. Ova nelogičnost najbolje se vidi u analizi odredbe člana 131. stav 2. Zakona o izvršenju i obezbeđenju² kojom je predviđeno ovlašćenje suda da: "izvršnom dužniku, dužniku izvršnog dužnika, banci, poslodavcu izvršnog dužnika, Agenciji za privredne registre, Centralnom registru hartija od vrednosti, Republičkom geodetskom zavodu i organu starateljstva može izreći novčane kazne ako ne postupi po nalogu ili zabrani suda ili javnog izvršitelja...". Ovde se, na primer, Republički geodetski zavod označava kao organ koji je pravno lice i koji može biti nosilac prava i obaveza. Ovde se organ starateljstva navodi malim slovima što nam ukazuje na stav zakonodavca da odgovornost neće utvrđivati prema Centru za socijalni rad na određenoj teritoriji već prema organu starateljstva. Organ starateljstva nije pravno lice i sledstveno tome ne bi mogao biti stranka u postupku. No, kako se zakonodavac koristi terminom organ starateljstva i mi ćemo u daljem radu koristiti ovaj termin bez obzira što smatramo da se on morao označiti kao Centar za socijalni rad, a eventualno bi kod opisivanja određenih radnji uključivao organ starateljstva kao organizacioni oblik centara za socijalni rad.³

¹ Izmene i dopune Zakona o izvršenju i obezbeđenju, *Službeni glasnik RS*, br. 54/19.

² *Službeni glasnik RS*, br. 106/15, 106/16 – autentično tumačenje, 113/17 – autentično tumačenje, 54/19, 9/20 – autentično tumačenje.

³ O tome više, Ranka Vujović, "Procesni položaj organa starateljstva u sudskom parničnom postupku u vezi sa porodičnim odnosima – Porodični zakon", *Zbornik radova PFUB*, Beograd, 2018, 307–325; Gordana Stanković, "Procesni položaj centara za socijalni rad kao organa starateljstva u građanskom sudskom postupku", referat na stručnom skupu "Procesni položaj Centara za socijalni rad pred sudovima", Divčibare, 2013, 53–71; Ranka Vujović, *Lišavanje roditelja roditeljskog prava*, Beograd, 2018, 210–216; Nebojša Šarkiće, "Izvršenje sudskih odluka u sporovima iz porodičnih odnosa", *Godišnjak Instituta za socijalnu politiku*, Beograd, 1989, 113–124; Nebojša Šarkiće, *Građanski izvršni postupak*, Fakultet za poslovno pravo, Beograd, 2005, 64–70; Nebojša Šarkiće, Milan Počuća,

Mnogo značajnija pitanja, u odnosu na ovaj terminološki spor, su pitanja procesnog položaja i ovlašćenja koja organ starateljstva ima u samom postupku izvršavanja sudskih odluka.

Podsećanja radi, recimo da se organi starateljstva u različitim procesnim ulogama pojavljuju u praktično svim postupcima koji su vezani za porodicu. To su: davanje stručnog mišljenja kod dozvole za sklapanje braka maloletnika u van-parničnom postupku, davanje mišljenja u postupku za produžetak roditeljskog prava ili lišavanje poslovne sposobnosti; aktivno učešće u postupcima za proglašenje nestalog lica ili utvrđivanja činjenice smrti, aktivno učešće u postupcima u kojima sud određuje privremenog zastupnika (kolizioni staratelj) u slučaju postojanja spora između roditelja i dece, a rešenje o postavljanju privremenog zastupnika se bez odlaganja dostavlja organu starateljstva poslednjeg prebivališta ili boravišta tuženog (član 81 ZPP). "Organ starateljstva je dužan da postavi privremenog staratelja licu čije je boravište nepoznato, a ono nema zakonskog zastupnika ili punomoćnika, nepoznatom sopstveniku imovine, licu čiji su interesi u suprotnosti sa interesima njegovog zakonskog zastupnika, odnosno licima koja imaju suprotne interese a istog zakonskog zastupnika (kolizijski staratelj), stranom državljaninu koji se nalazi ili ima imovinu na teritoriji Republike Srbije, licu koje zahteva da mu bude postavljen privremeni staratelj i za to navede opravdan razlog, kao i u drugim slučajevima predviđenim zakonom".⁴

Ipak, pažnju čitalaca zadržaćemo samo na onoj vrsti odluka na osnovu kojih se može tražiti prinudno izvršenje i u kojima organ starateljstva ima značajnu i nezamenljivu ulogu. To su, pre svega, porodični sporovi koji se odnose na imovinska prava između supružnika, kao što su: razvod braka sa pojedinačnim pravima u okviru ovog postupka (poveravanje dece, uređivanje načina viđanja maloletne dece, izdržavanje dece), supružničko izdržavanje, izdržavanje vanbračnih partnera, podela bračne tekovine i sl. Takođe, to su sporovi iz okvira odnosa roditelja i dece poput utvrđivanja ili osporavanja očinstva i materinstva, lišavanje roditelja roditeljskog prava, sporovi u postupku sprečavanja nasilja u porodici i sl. "Organ starateljstva ne samo da ima pravo da pokrene postupak nego je i dužan da to učini čim sazna da su ispunjeni zakonski uslovi za zaštitu prava deteta, vršenje odnosno lišenje roditeljskog prava, kao što ima i obavezu da hitno preduzme mere za zaštitu ličnosti, prava i interesa deteta pošto sazna za mogućnost na-

"Ovlašćenja organa starateljstva prema izmenama i dopunama Zakona o izvršenju i obezbeđenju", *Pravo – teorija i praksa*, br. 1, Beograd, 2020, 25 i 26.

⁴ Marija Draškić, *Porodično pravo i prava deteta*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2011, 347.

stupanja razloga za lišenje roditeljskog prava”.⁵ I ovo kratko nabranje može nas uveriti da je ogroman broj vrsta sporova u kojima različitu ulogu igraju centri za socijalni rad.

Nas u ovom radu zanima procesni položaj organa starateljstva u postupku izvršavanja sudskih odluka, te ćemo se zadržati samo na onim sudskim procedurama i odlukama koje u sebi sadrže kondemnatornost (činidbu ili zabranu činjenja, a odnose se na porodične odnose).

UČESNICI U POSTUPKU PREMA ZAKONU O IZVRŠENJU I OBEZBEĐENJU

Odredbama člana 2. ZIO predviđeno je značenje pojedinih izraza:

- Potraživanje označava pravo izvršnog poverioca da zahteva od izvršnog dužnika određeno davanje, činjenje, nečinjenje ili trpljenje;
- Izvršni poverilac označava lice čije se potraživanje namiruje u izvršnom postupku ili obezbeđuje u postupku obezbeđenja;
- Izvršni dužnik označava lice prema kome se potraživanje namiruje u izvršnom postupku ili obezbeđuje u postupku obezbeđenja;
- Stranka označava izvršnog poverioca i izvršnog dužnika;
- Učesnik u postupku označava lice koje u izvršnom postupku ili u postupku obezbeđenja ostvaruje neko svoje pravo ili pravni interes, a nije stranka u postupku;
- Treće lice označava učesnika u postupku koji tvrdi da na predmetu izvršenja ima pravo koje sprečava sprovođenje izvršenja.

Zakon još spominje organizaciju za prinudnu naplatu, Narodnu banku Srbije, Centralni registar, te ovlašćenog učesnika na tržištu kapitala.

Nažalost, Zakon o izvršenju i obezbeđenju uopšte ne govori o Centru za socijalni rad – organu starateljstva niti ga definiše kao posebnog ili specifičnog učesnika u ovom postupku. U daljoj analizi ćemo videti da organ starateljstva ima mogućnosti, ali i ovlašćenje da se u izvršnom postupku pojavi u gotovo svim oblicima koji su predviđeni u članu 2. Zakona, ali u nekim specifičnim situacijama, te smo uvereni da je obaveza zakonodavca da u narednim izmenama ovaj nedostatak ukloni tako što će najpre definisati položaj organa starateljstva kao dela Centra za socijalni rad, ali potom i bliže urediti njegove različite procesne pozicije.⁶

⁵ *Ibidem*, 327.

⁶ O procesnom položaju centara za socijalni rad u različitim vremenskim periodima, v. Nebojša Šarkiće, Dragan Rašić, *Priručnik za primenu Zakona o izvršnom postupku*, Savremena administracija, Beograd, 1990; Nebojša Šarkiće, *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Paragraf, Beo-

MOGUĆI PROCESNI POLOŽAJI ORGANA STARATELJSTVA
PREMA ZAKONU O IZVRŠENJU I OBEZBEĐENJU

Izvršni poverilac

Centar za socijalni rad na osnovu svojih zakonskih ovlašćenja može biti učesnik kao stranka u različitim postupcima kao što su: parnični, vanparnični, krivični, upravni ili drugi postupak.⁷

To mogu biti situacije kada na primer radnik Centra za socijalni rad vodi spor protiv Centra ili kada Centar za socijalni rad vodi neki drugi postupak i tada se on pojavljuje u položaju stranke. Ukoliko je reč o sudskoj odluci ili drugoj odluci koja ispunjava kriterijume prema zakonu za podobnost za izvršenje, pojaviće se i u izvršnom postupku u položaju stranke.⁸ U ovakvim slučajevima Centar za socijalni rad najčešće ima status izvršnog poverioca i on mora u potpunosti da se ponaša u skladu sa zakonskim odredbama (podnošenje urednog predloga za izvršenje, dostavljanje izvršne isprave, dostavljanje drugih dokaza koji su neophodni za vođenje postupka, postupanje po nalogu suda ili javnog izvršitelja i sl.).

Kompleksnije pitanje je svakako kada organ starateljstva svoja ovlašćenja crpi iz prava koja mu pripadaju po osnovu posebnih zakona. Tako na primer, po našem mišljenju, to je slučaj kada je Centar za socijalni rad, zastupajući maloletno dete, vodio postupak za ostvarivanje njegovih prava i izdejstvovao takvu odluku.

Kao posebnu specifičnost ovde bismo naveli situaciju kada je po ovlašćenju organa starateljstva vođen postupak da se jedan ili oba roditelja liše roditeljskog prava. Bez obzira da li je parnični sudija u parničnoj presudi samo odlučio da se roditelj A lišava roditeljskog prava, ili je rešio i spor u celosti tako što je utvrdio i obavezu roditelja A, koji je lišen roditeljskog prava, da preda dete npr. drugom roditelju, ustanovi ili organu starateljstva, smatramo da je takva odluka potpuno podobna za sudsko izvršenje, te da se ovde status izvršnog poverioca može dati organu starateljstva.

Izvršni dužnik

Centar za socijalni rad po prirodi stvari može biti i izvršni dužnik. To može da bude postupak izvršenja proistekao iz radnog spora radnika Centra prema

grad, 2016, 314–317; Nebojša Šarkić, Mladen Nikolić, *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Paragraf, 2013, 274–282; Nebojša Šarkić, Mladen Nikolić, *Komentar Zakona o izvršnom postupku*, Službeni glasnik, Beograd, 2009, 534–537; Nebojša Šarkić, Mladen Nikolić, *Komentar Zakona o izvršnom postupku*, Fakultet za poslovno pravo, Beograd, 2005, 293–295.

⁷ N. Šarkić, M. Počuča, op. cit., 22.

⁸ V. Mladen Nikolić, Nebojša Šarkić, *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Beograd, 2020. – obrazloženje uz član 47, 136–138.

Centru, za na primer neplaćen regres ili iz spora nekog od dobavljača kancelarijskog materijala koji je tužio Centar za socijalni rad za neizmirenu ugovornu obavezu. U takvoj situaciji Centar za socijalni rad je izvršni dužnik u klasičnom smislu reći i tu nikakvih poteškoća nema.

Naravno, specifičnost položaja Centra za socijalni rad bi, na primer, bila kada bi roditelj koji smatra da su ispunjeni uslovi za vraćanje roditeljskog prava, a postupak za lišavanje roditeljskog prava je vodio Centar podnošenjem tužbe, dobio spor protiv Centra, kada bi, nakon izdejstvovanja izvršne isprave kao izvršnog dužnika označio organ starateljstva.⁹ Ovo naročito u situaciji ukoliko je organ starateljstva dete smestio u kolektivni smeštaj (ustanovu za zbrinjavanje dece bez roditeljskog staranja) ili u porodični smeštaj – hraniteljsku porodicu. U ovakvim slučajevima, po našem mišljenju, organ starateljstva je izvršni dužnik bez obzira na činjenicu gde se dete faktički nalazi pa se izvršni postupak prema njemu može i sprovesti jer je on označen izvršnom ispravom kao tuženi odnosno protivnik predlagača u vanparničnom postupku.

Protivpoverilac – protivdužnik

Odredbama člana 113. do 120. Zakona o izvršenju i obezbeđenju uređuje se postupak protivizvršenja. Iako zakon ne poznaje izraze protivpoverilac i protivdužnik, jer izvršni poverilac i izvršni dužnik zadržavaju te nazive i u postupku protivizvršenja (iako menjaju uloge i status u materijalnopравnom smislu) mi ćemo ih za potrebe ovog članka koristiti. Tako se Centar za socijalni rad može naći u ulozi protivpoverioca ili protivdužnika ukoliko je u međuvremenu došlo do promene njihovog procesnog i materijalnopравnog položaja usled ispunjenosti uslova za protivizvršenje. Moguće su situacije ukoliko je, na primer, dozvoljeno izvršenje pa je izvršna isprava ukinuta ili preinačena od strane Vrhovnog kasacionog suda u postupku revizije, ukinuta klauzula pravosnažnosti ili izvršnosti i sl. Dakle, protivizvršenje je situacija koja može nastati kada je došlo do sprovođenja izvršenja, a potom je došlo do ispunjenja okolnosti iz člana 115 zakona.

Učesnik u postupku

Organ starateljstva može se koristiti ovim procesnim položajem kada je reč o zaštiti pre svega interesa maloletnog deteta. Smatramo da organu starateljstva priliči status učesnika u postupku jer on štiteći interese deteta na taj način isto-

⁹ N. Šarkić, M. Počuča, op. cit., 23.

vremeno ostvaruje svoje pravo kao i pravni interes imajući u vidu ostvarivanje funkcije zbog koje je kao javna služba osnovan. Tako on može intervenisati u izvršnom postupku ili na drugi način obezbediti sebi učešće kada su u pitanju izvršenja odluka iz porodičnih materija. Ovakvo stanovište obrazlažemo odredbom člana 371. zakona koji predviđa da sud posebno vodi računa o tome da se što je moguće bolje zaštite interesi deteta. Ovakvo opredeljenje suda proističe iz međunarodnih dokumenata (Konvencija o ljudskim pravima i Konvencija o zaštiti prava deteta), Ustava Republike Srbije, te Porodičnog zakona Republike Srbije. Po našem mišljenju, loša formulacija odredaba člana 371. stav 1. je u tome što obavezu vođenja računa o najboljim interesima deteta utvrđuje samo prema sudu. Po našem mišljenju, ova obaveza bi se morala prostirati na sve učesnike u postupku (tako, na primer, javne izvršitelje ukoliko sprovode novčana potraživanja izdržavanja deteta, ali i druge učesnike u postupku poput organa starateljstva, psihologa ili drugih radnika organa starateljstva, radnika Ministarstva unutrašnjih poslova, zdravstvenih radnika i sl.). U tom smislu, naša formulacija bi bila znatno proširena, te bi se odnosila na to da svi učesnici u izvršnom postupku moraju voditi računa o zaštiti najboljih interesa deteta.

To je i razlog zašto smatramo da se organu starateljstva u svakom slučaju mora obezbediti status učesnika u postupku kada god se radi o interesima deteta.

Treće lice

Retko će se desiti situacija u kojoj bi se Centar za socijalni rad pojavio u izvršnom postupku u položaju trećeg lica, ali tu mogućnost ne možemo sasvim isključiti. Ipak je moguće da se u nekom slučaju dogodi da, iako se izvršenje sprovodi prema nekom drugom licu kao izvršnom dužniku, da se prilikom sprovođenja izvršenja obuhvati neka imovina Centra. Tada bi svakako Centar za socijalni rad intervenisao u tom izvršnom postupku prigovorom trećeg lica u skladu sa odredbama člana 108–111 Zakona o izvršenju i obezbeđenju, sa svim pravima koja trećem licu u skladu sa zakonom pripadaju.

Punomoćnik. – Osim drugih brojnih ovlašćenja ali i zadataka koji su mu stavljeni u nadležnost, organ starateljstva može pružiti pravnu ili drugu pomoć porodicama ili određenim socijalnim kategorijama. Radi ostvarivanja ovih ovlašćenja organ starateljstva ima pravo da u ime lica o kojima brine (samohrani roditelji, lica sa posebnim potrebama, lica u posebnim socijalnim kategorijama i sl.) pokreće i vodi postupak u parničnom, vanparničnom, izvršnom ili drugom postupku. Tada organ starateljstva ima samo položaj punomoćnika zato što se kre-

će u okviru ovlašćenja koja mu daje korisnik socijalne zaštite, a organ starateljstva svojim stručnim znanjem i umešnošću pomaže mu u ostvarivanju ovih prava.¹⁰

Zakonski zastupnik

Organ starateljstva ima procesnu ulogu zakonskog zastupnika u svim slučajevima kada je to izričito predviđeno posebnim zakonom, na primer Porodičnim. On se može javljati kao supsidijarni zastupnik. Ako je, na primer, maloletnom detetu ili ostarelom licu koje je lišeno poslovne sposobnosti određen staralac, a on svojim radnjama ne vrši adekvatnu zaštitu svog štićenika, organ starateljstva kao univerzalni zakonski zastupnik lica bez poslovne sposobnosti može delovati. "Organ starateljstva, koji vrši nadzor nad radom staratelja, u navedenom slučaju dužan je da po službenoj dužnosti razreši staratelja u roku od 30 dana od dana kada utvrdi da staratelj obavlja svoju dužnost nesavesno ili da bi za štićenika bilo korisnije da mu se za staratelja postavi drugo lice. Ukoliko nakon razrešenja staratelja, organ starateljstva sam obavlja funkciju staratelja, reč je o neposrednom starateljstvu. U tom slučaju, organ starateljstva mora posebnim rešenjem odrediti stručnjaka organa starateljstva koji će u njegovo ime obavljati poslove staratelja, kao što može, takođe, odrediti da samo pojedine poslove iz svoje nadležnosti poveri određenim stručnim licima koja će ih obavljati u ime organa starateljstva i pod njegovim nadzorom".¹¹ Posebno može delovati u situaciji kada se radi o zaštiti interesa dece bez roditeljskog staranja. Može tražiti zaštitu i imovinskih interesa deteta koristeći se opštim pravilima.

U postupku izvršenja on kao zakonski zastupnik, iako nije stranka, ima praktično sva ovlašćenja izvršnog poverioca ili izvršnog dužnika, zavisno u kojoj poziciji se nalazi zastupano lice.¹²

Obavezni učesnik postupka

I ova odrednica potvrđuje našu osnovnu tezu da je ozbiljan propust zakonodavca što posebno nije uredio pitanja procesnog položaja organa starateljstva. U odredbama koje ćemo kasnije detaljnije analizirati, a koje se odnose na predaju i oduzimanje deteta, zakonodavac predviđa imperativnim odredbama radnje i ulogu organa starateljstva u ovim postupcima. U tom smislu status organa stara-

¹⁰ O poslovima punomoćnika u izvršnom postupku vidi obrazloženje uz članove 31, 142: M. Nikolić, N. Šarkić, op. cit.

¹¹ M. Draškić, op. cit., 341 i 350–351.

¹² O zastupanju vidi obrazloženje uz članove 29. i 142, M. Nikolić, N. Šarkić, op. cit.

teljstva, imajući u vidu da je reč o imperativnim odredbama zakona, je po svemu status obaveznog učesnika u postupku, te se on ne može ni menjati, ni prilagođavati, ali ni izbegavati.¹³

Fakultativni učesnik u postupku

Ovaj deo članka se oslanja i povezan je sa delom koji govori o organu starateljstva kao učesniku u postupku izvršenja, ali smo smatrali da posebno treba ukazati na fakultativno učešće, kao prethodno i na obavezno.

Za razliku od slučajeva (predaja i oduzimanje deteta) gde je učešće organa starateljstva obavezno, postoje naravno i situacije koje podrazumevaju fakultativno učešće organa starateljstva. Tako, na primer, prilikom odlučivanja za koju će se od predviđenih mera, koje mu stoje na raspolaganju, u postupku sprovođenja odluka iz porodičnih odnosa sudija koristiti, može zatražiti mišljenje organa starateljstva. Mišljenje organa starateljstva sudija će da pribavi i u drugim situacijama kada smatra da je to neophodno radi sagledavanja opštih okolnosti koje mogu uticati na sam postupak sprovođenja izvršenja. Tako će sud konsultovati organ starateljstva da li ima posebne informacije ili podatke koji su od značaja za sprovođenje izvršenja, da li je organ starateljstva već analizirao spornu porodicu ili nekog od članova te porodice u ranijim postupcima (osobe sa poremećajem u ponašanju, osobe sa posebnim potrebama i sl.).

Kada govorimo o fakultativnom učešću organa starateljstva u postupku sprovođenja izvršenja, ovaj procesni položaj vezali bismo za status lica koja daju stručno mišljenje u određenim postupcima. Ne bismo, naravno, izvlačili znak jednakosti između davanja stručnog mišljenja i veštačenja u užem smislu reči, mada organi starateljstva imaju sasvim sigurno dosta elemenata koje bismo mogli da vezemo i za postupak veštačenja. Stručno mišljenje koje daje organ starateljstva mora biti bazirano na struci, što je i osnovno obeležje veštačenja. Takođe, organ starateljstva mora iskazati potpunu nezavisnost i nepristrasnost, koja takođe mora da krasi veštaka. Fakultativni učesnik u postupku, dakle, bio bi specifičan vid pribavljanja stručnog mišljenja koje pomaže sudiji da valjano donese odluku ili da već donetu odluku na najbolji mogući način sprovede.¹⁴

¹³ O obaveznom učešću organa starateljstva u izvršnom postupku v. obrazloženje uz član 375. i član 376, M. Nikolić, N. Šarkić, op. cit.

¹⁴ O ovlašćenjima fakultativnog učesnika pogledati obrazloženje uz član 375, M. Nikolić, N. Šarkić, op. cit.

ODREDBE ZIO O OVLAŠĆENJIMA ORGANA STARATELJSTVA

Zakon o izvršenju i obezbeđenju u svega četiri člana spominje organ starateljstva. S obzirom na ozbiljan broj problema, analiziraćemo svaku od ovih odredaba.

Član 131. – Ovu odredbu smo već delimično analizirali kod polemike oko toga koji se termin ima koristiti u odnosu na Centar za socijalni rad, odnosno organ starateljstva.

Ovde ćemo ukazati na naše neslaganje sa činjenicom da se, bez ikakvih bližih kriterijuma, organ starateljstva uvršćuje u kategoriju drugih subjekata kojima se može izreći novčana kazna zbog nepostupanja po nalogu suda. I ovde nam nedostaje distinkcija u odnosu na to o kojem se procesnom položaju organa starateljstva radi. U slučajevima kada je organ starateljstva učesnik u postupku ili fakultativni učesnik u postupku, onda se sigurno odredba o novčanom kažnjavanju može primenjivati i na njega. Po našem shvatanju, odgovor na ovo pitanje je potpuno drugačiji u slučajevima kada je organ starateljstva obavezni učesnik u postupku. Smatramo da se po imperativnoj zakonskoj odredbi izvršenje bez njega ne može sprovesti, što ima za posledicu da je on obavezni učesnik u postupanju. On je gotovo ravnopravan sa sudom u pogledu procenjivanja i preduzimanja mera kojima se sprovodi izvršenje, te je dosta nelogično da sud može izricati novčanu kaznu takvom subjektu u sprovođenju izvršenja, bez čijeg delovanja se zapravo izvršenje ne može sprovesti. Takođe, ovde zakonodavac ne daje ni objektivne, ali čak ni subjektivizirane kriterijume šta se ima smatrati “nepostupanje po nalogu ili zabrani suda ili javnog izvršitelja”.

Ukoliko bi se ova odredba razrađivala, onda bismo mogli da napravimo distinkciju na slučajeve kada je sud vlasnik organu starateljstva izrekne novčanu kaznu i to pre svega onda kada organ starateljstva postupa po nalogu suda (odnosno ne postupi po nalogu suda ili izričitoj zabrani suda) u odnosu na slučajeve kada organ starateljstva preduzima radnje u postupku na koje je ovlašćen ZIO ili na primer Porodičnim zakonom. Svakako da bi najdelotvornije rešenje bilo ukoliko bi ZIO nekoliko normi bliže posvetio problematici prava i obaveza organa starateljstva u izvršnom postupku. Tada bi se jasno moglo utvrditi i u kojim slučajevima postoji moguća potencijalna odgovornost za nepostupanje ili postupanje suprotno nalogu suda.

Član 369. – Ovom odredbom ZIO predviđa ovlašćenja za podnošenje predloga za izvršenje u slučajevima Glave 5. zakona kojima se uređuju pitanja izvršavanja odluka u vezi sa porodičnim odnosima. Zakon predviđa da predlog za izvršenje u ovoj vrsti izvršenja može podneti roditelj kome je povereno vršenje

roditeljskog prava, drugo lice ili ustanova kojoj je dete povereno na čuvanje i vaspitavanje i organ starateljstva.

Osim lica koja su navedena u ovom članu, koja mogu podneti predlog za izvršenje, čini nam se da je zakonodavac morao preciznije da reguliše pojam "druga lica ili ustanova kojoj je dete povereno na čuvanje ili vaspitanje". To su po našem mišljenju usvojlac, staratelj, hranitelj, srodnik sa priznatim pravom na primer na viđanje deteta i sl.

Organ starateljstva, dakle, ima uvek ovlašćenje da pokrene postupak i da učestvuje u postupku kada se radi o pravima deteta i tada ima položaj izvršnog poverioca. Takođe treba naglasiti da ova odredba predstavlja zakonsko odstupanje od načela formalnog legaliteta jer predlog za izvršenje može podneti lice koje nije naznačeno kao izvršni poverilac u izvršnoj ispravi.^{15,16}

Član 375. – Rubrum iznad člana 375 ZIO (Dostavljanje rešenja o izvršenju organu starateljstva. Uloga psihologa organa starateljstva), po našem mišljenju, nije odgovarajući. On se sastoji iz dva potpuno različita dela, a i po značaju ovi delovi se ni u kom slučaju ne mogu porediti. Tako je predviđeno dostavljanje rešenja o izvršenju organu starateljstva, što predstavlja tehniku postupanja u odnosu na drugi deo naslova, koji podrazumeva ulogu psihologa organa starateljstva. Sasvim je sigurno da je ovaj drugi deo morao biti posebno apostrofiran i stavljen u poseban član. U stavu 1. člana 375 Zakon predviđa se da se najkasnije deset dana pre početka izvršenja rešenje o izvršenju dostavlja nadležnom organu starateljstva u čije ime u izvršnom postupku učestvuje psiholog. Čini se da je ovu odredbu osmislio neko ko nikada nije radio ovakvu vrstu predmeta, niti zna suštinu ovakve vrste izvršenja. Deset dana može biti čitava večnost u postupku predaje i oduzimanja deteta. Zakonodavac se koristio izuzetno kratkim rokovima kod npr. izrade odluke (tri dana i sl.), a u postupku oduzimanja deteta predviđa rok od "najkasnije deset dana".

U stavu 2. navedenog člana zakon predviđa kome se dostavlja poziv za učestvovanje u izvršnom postupku ako je to neophodno (škola, porodično savetovalište ili druga specijalizovana ustanova).

Zakon predviđa obavezu psihologa organa starateljstva da izvrši pregled i utvrdi emocionalni status deteta i način njegovog reagovanja na stres, te mehanizam prevazilaženja, brzinu prilagođavanja na promene, emocionalne odnose deteta i lica sa kojim dete živi ili lica kome treba da bude predato i druge činjenice koje su značajne za samo organizovanje radnji izvršenja. Zakon predviđa i obave-

¹⁵ O načelu formalnog legaliteta kao i drugim načelima koja važe u izvršnom postupku, v. detaljnije M. Nikolić, N. Šarkić, op. cit.

¹⁶ N. Šarkić, M. Počuča, op. cit., 28.

zu psihologa da obavi informativno-savetodavni rad sa licima sa kojima dete živi, te da pokuša da izdejstvuje dobrovoljnu predaju deteta. Tom prilikom svakako je preporučljivo upoznati izvršnog dužnika s tim da bi dobrovoljna predaja deteta bila mnogo prikladnija i da bi se na taj način izbegle brojne traumatične situacije.

Organ starateljstva može predložiti sudu detaljnije uslove uređivanja prostora u kome se sprovodi izvršenje, te način predaje deteta. Ovo će učiniti nakon ranije obavljenih radnji, analitičke procene stanja na terenu, te psihološkog profila deteta. Psiholog organa starateljstva dužan je da se i pre izvršenja i u toku samog izvršenja rukovodi zaštitom najboljeg interesa deteta, što je već utvrđeno u članu 371 zakona i što predstavlja standard u ovoj vrsti postupka.

Član 376. – Jedna od najspornijih odredaba, po našem mišljenju, u čitavom Zakonu o izvršenju i obezbeđenju je odredba člana 376. stav 2. Ona doslovce predviđa: “dete prinudno oduzima i predaje organ starateljstva uz prisustvo i nadzor suda”. U samo jednoj rečenici napravljene su dve, po našem mišljenju, katastrofalne greške.

Naime, član 1. Zakona o izvršenju i obezbeđenju uređuje postupak u kome sudovi i javni izvršitelji prinudno namiruju potraživanje izvršnog poverioca. Dakle, čitav zakon posvećen je sudskom i javnoizvršiteljskom sprovođenju izvršenja.

Zatim, član 4. zakona predviđa da je sud isključivo nadležan za izvršavanje činjenja koje može preduzeti samo izvršni dužnik, nečinjenja ili trpljenja... i sl.

Dalje, član 368. u stavu 2. ZIO predviđa da prinudno oduzimanje deteta sprovodi sud na čijem se području dete zatekne, po službenoj dužnosti ili na zahtev stranke koja je podnela predlog za izvršenje. U stavu 3. je predviđeno da sud koji je nadležan za odlučivanje o predlogu za izvršenje može određene izvršne radnje poveriti sudu koji nije nadležan za sprovođenje izvršenja.

Na osnovu gore iznetog nedvosmisleno je da se u čitavom zakonu isključivo govori o sudskoj ingerenciji za sprovođenje izvršenja u ovako delikatnim situacijama kao što je predaja i oduzimanje deteta. Uvođenje obaveze ali i ovlašćenja organa starateljstva da prinudno oduzima dete (sam čin, odnosno radnju oduzimanja i predaje) je najblaže rečeno veoma diskutabilno, a u krajnjem i nedelotvorno. To je pravno neutemeljeno i samim tim neodrživo.¹⁷

Još jednom ponavljamo naše shvatanje da je organ starateljstva od izuzetnog značaja u postupku sprovođenja izvršenja, ali kao obavezni učesnik u postupku i najbližiji i neizostavan saradnik suda. Tim organa starateljstva (psiholog, pedagog, socijalni radnik, pravnik i sl.) čine stručni tim koji na bazi svog iskustva i znanja pomaže sudu u realizaciji najdelikatnijih odluka iz porodičnih odnosa. Međutim, sud se ne može osloboditi obaveze i lišiti ovlašćenja kada je u pita-

¹⁷ N. Šarkić, M. Počuča, op. cit., 26.

nju oduzimanje i predaja deteta i preneti ovo ovlašćenje u sprovođenju izvršenja na organ starateljstva.

Potpuno je besmisleno da se ovako krupno ovlašćenje prenosi na organ starateljstva zakonom kojim se uređuje izvršna materija u građanskim stvarima. Centri za socijalni rad imaju posebne propise kojima se uređuju njihova prava i obaveze, te se s pravom postavlja pitanje mogućnosti da se u drugom zakonu propisuje ovako teška i komplikovana obaveza. Po našem mišljenju, organi starateljstva nisu ni osposobljeni niti prikladni za sprovođenje izvršenja, odnosno čina oduzimanja i predaje deteta jer se radi o najsuptilnijim porodičnim odnosima. U postupku sprovođenja izvršenja moraju se koristiti i drugi mehanizmi kao što su novčano kažnjavanje, nalog za udaljenje lica koje sprečava sprovođenje izvršenja, privremeno lišenje slobode lica koje, ometajući izvršenje, dovede u opasnost život deteta ili drugih učesnika u postupku, posredovanje u rešavanju spora i sl. Organ starateljstva nema ni ovakve moći niti znanja za korišćenje ovih sredstava. To je i razlog zašto ostajemo kategorički pri tvrdnji da se ovo ovlašćenje nije moglo preneti na organ starateljstva iz sudske nadležnosti.¹⁸

Druga veoma ozbiljna stvar koja nas je zabrinula je korišćenje termina sud. U svim ranije važećim propisima, kada se uređivalo pitanje sprovođenja izvršenja u postupcima iz porodičnih odnosa, uvek se koristio termin sudija. Ovo je bilo sasvim opravdano da bi se utvrdilo, a time i odredilo ko je odgovoran za sprovođenje ovakve vrste izvršenja. On (sudija) je "naoružan" određenim pravima u skladu sa zakonom, ali je i omeđen zakonskim ograničenjima u primeni ovih propisa. Dakle, korišćenje termina sud može zamagliti određenu individualnu odgovornost za postupanje u određenoj pravnoj stvari. Pojam sud je genusni pojam koji podrazumeva sudsko delovanje, a što bi se pak dalje moglo protumačiti da bi u ime suda ovu radnju mogao sprovoditi i neko drugi poput službenih lica suda (sudski izvršitelj), lice koje je na obuci za obavljanje poslova (pripravnici koji rade u sudu, sudijski pomoćnici i sl.).¹⁹

Naše mišljenje je da ovu odredbu u najkraćem mogućem roku treba promeniti tako što će se ponovo vratiti termin sudija kao nosilac prava i obaveze u postupku sprovođenja izvršenja (dakle, isključivo je sudija taj koji sprovodi radnju oduzimanja i predaje deteta), a ulogu organa starateljstva svesti na ulogu obaveznog učesnika u postupku i pomoćnog organa suda (davalac stručnog mišljenja – obavezni stručni konsultant).²⁰

¹⁸ N. Šarkić, M. Počuča, op. cit., 26 i 27.

¹⁹ *Ibidem*, 30.

²⁰ V. detaljnije obrazloženje uz član 376, M. Nikolić, N. Šarkić, op. cit.

Članovi 379. i 380. – Ova dva člana regulišu pitanje izvršnih radnji održavanja ličnih odnosa sa detetom, te izvršenja radi zaštite od nasilja u porodici, zaštite prava deteta i drugih odluka u vezi sa porodičnim odnosima.

Ova dva člana Zakona o izvršenju i obezbeđenju zapravo ne govore ništa. Oni samo upućuju na to da će se u pogledu ovih izuzetno delikatnih spornih odnosa primenjivati odredbe člana 368, 370, 371, 373, 374, 375, 376. i 377. zakona, odnosno da će se shodno primenjivati odredbe Glave 5 ZIO.

Ovakve dve odredbe smatramo gotovo potpuno praznim. Zakonodavac nije našao za shodno da kaže nijednu jedinu rečenicu oko toga kako će se sprovesti odluke koje se odnose na uređivanje načina viđanja dece, promenjene okolnosti u pogledu načina viđanja dece, uređivanje odnosa između roditelja i dece i slično.

Još je gora situacija vezana za sprečavanje nasilja u porodici. Nesporno je da je ova materija regulisana posebnim zakonom koji se bavi sprečavanjem nasilja u porodici, Porodičnim zakonom, Zakonom o parničnom postupku koji predviđa mogućnost izricanja privremenih mera prema pravilima porodičnog zakonodavstva, kao i da se u samom izvršnom postupku može izreći privremena mera kada se radi o zaštiti od nasilja ili trpljenju nenadoknadle štete.

Sve su ovo potencijalne mogućnosti koje, kada analiziramo normativni supstrat, deluju veoma zadovoljavajuće. Nažalost, sa stanovišta izvršnog prava mi nemamo nikakve mehanizme koji će urediti način sprovođenja izvršenja na primer kod privremenih mera, niti govore o ulozi suda u postupku izvršavanja odluka o povredi prava deteta ili drugih prava iz porodičnih odnosa.

Čini nam se više nego nužnim da zakonodavac u najkraćem mogućem roku potpuno preuredi Glavu 5 Zakona o izvršenju i obezbeđenju i detaljno uredi ova i druga sporna pitanja.

ZAKLJUČAK

Iako se izmene i dopune Zakona o izvršenju i obezbeđenju primenjuju od 01.01.2020. godine, čini se da proces uređivanja zakonodavnog okvira koji reguliše izvršenje ne bi trebalo time da bude okončan, već da bi trebalo pristupiti jednoj temeljnoj izmeni izvršnog zakonodavstva.

Pre svega, zakon se mora podeliti u dva dela, to jest treba doneti dva zakona, s tim da se u posebnom zakonu urede takozvana statusna pitanja imenovanja, rada i odgovornosti javnih izvršitelja.

Takođe, postojeći Zakon o izvršenju i obezbeđenju morao bi da se temeljno preispita i sa stanovišta jezičke preciznosti i korišćenja neadekvatnih termina. Primera radi, u članu 373. Glava 5 Zakona uređuju se pitanja sredstava izvršenja koja

se mogu koristiti prilikom sprovođenja izvršenja u porodičnim odnosima. Stav 2. ovoga člana počinje sa: "ona mogu da se odrede...". Čini se gotovo i nepotrebno gubiti vreme i energiju na neadekvatnost ovakvog jezičkog određivanja i formulacije pravnih normi.

Ipak, mnogo ozbiljnije pitanje je pitanje zašto ZIO nije uredio procesni položaj organa starateljstva. U članu 2. zakona svakako bi trebalo naznačiti jezičku razliku između Centra za socijalni rad – organa starateljstva, a potom i različite procesne položaje u kojima organ starateljstva može da bude prisutan u toku odlučivanja i sprovođenja izvršenja.

Po našem mišljenju najvažnije je pitanje da se reformiše cela Glava 5 ZIO koja se odnosi na izvršenje iz porodičnih odnosa. Ovde bi morali da napravimo distinkciju kada je organ starateljstva fakultativni, a kada obavezni učesnik u postupku. Takođe, moralo bi da se utvrdi da se izvršenje radi oduzimanja i predaje deteta isključivo sprovodi od strane sudije uz podršku organa starateljstva.

Takođe, moraju se dopuniti odredbe Glave 5 vezane za pitanja kao što su legitimacija kod sprovođenja izvršavanja sudskih presuda povodom lišavanja roditelja roditeljskog prava, uređivanje pitanja privremenih mera, uređivanje mehanizma zaštite dece u svim sudskim sporovima, te najviših standarda u zaštiti prava deteta.

Neophodno je utvrditi ulogu organa starateljstva i u drugim postupcima kao što su uređivanje ličnih odnosa roditelja i dece, izdržavanje, imovinski sporovi i sl. Svakako najveću pažnju treba posvetiti odlukama iz sporova o sprečavanju nasilja u porodici, te razraditi mehanizme sprovođenja ovih odluka.

Obaveza utvrđivanja najboljih interesa deteta u izvršnom postupku ne sme se ograničiti samo na sud već se mora proširiti na sve subjekte koji učestvuju u izvršnom postupku: javne izvršitelje, kada oni postupaju kod naplate izdržavanja, organe starateljstva, zdravstvene radnike, pripadnike Ministarstva unutrašnjih poslova, veštake ili davaoce stručnih mišljenja, prevodioce i tumače i sl.

Činjenica da ovih sporova brojčano nema mnogo ne sme ni na trenutak da zamagli našu vizuru, te da zbog toga ovim predmetima ne posvećujemo odgovarajuću pažnju. Nažalost, moramo da konstatujemo da su se neopravdano u javnoj raspravi, u najširoj ali i u stručnoj javnosti uglavnom isticali argumenti koji su se odnosili na brojčano dominantne predmete poput naplate komunalnih i njima srodnih potraživanja ili elektronskog javnog nadmetanja i sl. Nesporno je da je broj predmeta iz ove oblasti relativno mali, ali su oni po svom značaju i specifičnoj težini sprovođenja izuzetni, te im se mora posvetiti maksimalna pažnja kako u pogledu normativnog uređivanja, tako i u pogledu sprovođenja zakonskih odredaba.

Prof. Dr. NEBOJŠA ŠARKIĆ

Full Professor, Faculty of Law, Union University, Belgrade

Mr. NINA NIKOLIĆ

Trainee of the IX generation of the Judicial Academy

THE POWERS OF THE CUSTODIAL AUTHORITY IN ENFORCEMENT
OF JUDGEMENTS CONCERNING FAMILY RELATIONSHIPS ACCORDING
TO THE PROVISIONS OF THE LAW ON ENFORCEMENT
AND SECURITY INTEREST

Summary

This paper considers the role of the custodial authority in the enforcement of final judgments concerning family relationships, as well as faults in the way this role was regulated by the Law on Enforcement and Security Interest. In enforcement proceedings, the custodial authority can act as an enforcement creditor, enforcement debtor, a counter - enforcement creditor, a counter - enforcement debtor, a participant in the proceedings, a third party, a proxy, a legal representative, an obligatory participant in the proceedings or an optional participant in the proceedings. It can't be determined with certainty from the legal provisions whether the custodial authority can be fined regardless of his role in the proceedings. Also, the provision which prescribes that a child shall be apprehended and surrendered by the custodial authority in the presence and with supervision of the court is opposite to exclusive court jurisdiction for action which can only be taken by enforcement debtor, omission or sufferance... etc, and according to the author, custodial authorities are neither qualified nor appropriate for enforcement, i. e. the act of apprehension and surrender of a child. The use of the term "court" in the provision which regulates apprehension and surrender of a child is imprecise, because it could be misinterpreted that someone else, such as judicial enforcement officers, could undertake this action on behalf of a court.

Key words: custodial authority, Law on enforcement and security interest, court, role, apprehension and surrender of a child

Literatura

Draškić M., *Porodično pravo i prava deteta*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2011.

Nikolić M., Šarkić N., *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Beograd, 2020.

Stanković G., *Procesni položaj centara za socijalni rad kao organa starateljstva u građanskom sudskom postupku*, Divčibare, 2013.

Šarkić N., Nikolić M., *Komentar Zakona o izvršnom postupku*, Fakultet za poslovno pravo, Beograd, 2005.

Šarkić N., Rašić D., *Priručnik za primenu Zakona o izvršnom postupku* SA, Beograd, 1990.

Šarkić N., *Građanski izvršni postupak*, Fakultet za poslovno pravo, Beograd, 2005.

- Šarkić N., *Izvršenje sudskih odluka u sporovima iz porodičnih odnosa*, Socijalno pravo, 1991.
- Šarkić N., "Izvršenje sudskih odluka u sporovima iz porodičnih odnosa", *Godišnjak Instituta za socijalnu politiku*, Beograd, 1989.
- Šarkić N., *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Paragraf, 2016.
- Šarkić N., Nikolić M., *Komentar Zakona o izvršnom postupku* SG, Beograd, 2009.
- Šarkić N., Nikolić M., *Komentar Zakona o izvršenju i obezbeđenju*, Paragraf, 2013.
- Šarkić N., Počuča M., "Ovlašćenja organa starateljstva prema izmenama Zakona o izvršenju i obezbeđenju", *Pravo, teorija i praksa*, br. 1, Beograd, 2020.
- Vujović R., *Lišavanje roditelja roditeljskog prava*, Beograd, 2018.
- Vujović R., "Procesni položaj organa starateljstva u sudskom parničnom postupku u vezi sa porodičnim odnosima – Porodični zakon", *Zbornik radova PFUB*, Beograd, 2018.

Datumi prijema i prihvatanja rada

Primljen: 20.06.2020.

Prihvaćen: 29.07.2020.

ORIGINALAN NAUČNI RAD

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

347.77/.78(082)

340.114(082)

342.721(082)

347.233(082)

342.22(082)

КОПАОНИЧКА школа природног права Слободан Перовић (33 ; 2020 ; Београд)

Unifikacija prava i pravna sigurnost : zbornik radova 33. susreta Kopaoničke škole prirodnog prava - Slobodan Perović : međunarodna naučna konferencija, Beograd, 23. decembar 2020. Tom 3 = Unification of law and legal certainty : collection of papers from the 33rd Meeting of Kopaonik school of natural law - Slobodan Perović : international scientific conference, Belgrade, december 23, 2020. Vol. 3 / [glavni i odgovorni urednik, editor in chief Jelena S. Perović Vujačić]. - Beograd : Kopaonička škola prirodnog prava - Slobodan Perović, 2020 (Novi Sad : Futura). - 668 str. ; 24 cm

Na vrhu nasl. str.: Universitas Iuris naturalis Copaonici. - Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Summaries.

ISBN 978-86-81956-00-7

ISBN 978-86-903009-7-6 (za izdavačku celinu)

а) Интелектуална својина -- Зборници б) Правда -- Зборници в) Право на имовину -- Зборници г) Правна држава -- Зборници

COBISS.SR-ID 28132105